

Landskap: *Småland*
 Härad: *Kinnared*
 Socken: *Kädeslösa*
 Uppteckningsår: *1939*
 Upptecknat av: *Kjellman Per Johan*
 Adress: *Årsvägs 21, Alnsta*
 Berättat av: *Johannes Kjellman*
 Född år: *1892 i Kädeslösa*

Sektion 1: Sociala förhållanden och be- stadsovanor.

Lista 4

Kvinnans andel i gods- och hus- arbete och i jordbruk.

B. A.

Kvinnans andel i godsarbete och hus-
hället var förs mycket stort och me-
ra omfattande än nu. Beträffande gärd-
mälen i huskället ålåg det kvinnan
att utföra de. Hon ett exempel vad en
bondhustru i en familj där pige saknades
kunde att göra exempelvis en vintudag.
Tidigt var hon uppe i alla för att göra

avskr. 1-22.

22 sid.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5961

2

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Småland
Vimmerby
Hedeslöv
1939
Vilhelm Karlsson
Järnågg. 21, Alvesta
Johanne Petersson
1892, Hedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle röka till. Först gjorde han upp
eld; spivela och kakade kaffe, som
karlarna skulle ha innan de gae sig
ut att börja dagens arbete. När kaffet
var druckit tog han mjölkspannar-
na och gick ut i ladugården och mjöl-
kade korna. Karlarna som vanligtvis
morgonfodrat hästarna innan kaffet
dröks började om det gällde st. sm-
jölais skogsköning genast sitt ar-
bete, så att kvinnan var lämnad
ensam att sköta ladugården. När han
mjölkat fick han sålunda göds-
la ut från ladugården, ge svinen

Skriv endast på denna sida!

3

ACC. N:R. **5961**

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pikula Karlson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Sämsvågsg. 2, Alvesta*
 Socken: *Hedeslöv* Berättat av: *Johanna Petersen*
 Uppteckningsår: *1739* Född år *1892* i *Hedeslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att äta, likaså korna och hönsen
 föna och kalvorna om det nu fanns
 sådana. När hon gjort i från sig i la-
 degården var det till att höja dörrarna
 i stugan. Det var till att bädda upp
 sängarna, städa och göra i ordning. Se-
 dan fick hon laga dagvard till sig
 och barnerna. Dessutom måste hon
 ju kläda på barnen, göra dem i ord-
 ning och kanske skicka en del
 av dem till skolan. Sedan dagvarden
 var äten var det till att diska,
 och när detta var gjort fick hon
 ge sig av i lada gården på natten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5961

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

4

Man skulle kunna "sörja" till korna. Detta
 tillgick så, att man lade rågholms-
 hackelse i kornas "säpbealjer" (nacka-
 de dörrar med ett käls) och lade
 sedan de sänderhackade dörrarna över
 hackelsen. Därunder lade man dit ett
 par nävar mjöl eller kli och blän-
 dade samman det hela riktigt väl.
 och gav det sedan åt korna. Därunder gavs
 man foder åt gris, häns m.m. Enligt
 mig hade man även annat arbete för
 korna i hemmet. Man skulle spin-
 na ull och sticka strumpor för famil-
 jens behov, man skulle hjälpa till att

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

5961

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

göra linat i ordning m. m. Han hjälpte
till att bryta drömmarna, sedan fick
han skäpsta det, häckla det och
spinna det, och så var det till ett
banna, varpa och sätta upp väv. Och
denna sköttes sedan jämsides med
allt det övriga arbetet på gården.

När han sålunda givit kreaturen de-
ras förmiddagsfoder gick han att syssla
med sin väv eller sin spinnad en stund,
sedan var det till att laga middag
åt korleena till dess att dess skulle
komma hem från sitt arbete. När han
diskat efter middagen fick han åter

Skriv endast på denna sida!

5961

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som att pepsla med sina kratur. De
 skulle nu vattnas. På den tiden ha-
 de man inte vattenledning till la-
 degården. Antingen måste vattnet be-
 ras dit från den vanligaste närbe-
 lägena brunnen eller också drivas
 kärna ut till brunnen eller någon
 närbelägen källa att dricka. Sedan
 de fått sitt vatten fingo de var
 sitt färg och råfoder att äta, vanligt-
 vis kalm och på i kopablandat.
 De övriga djuren fingo också sitt,
 sedan fick bondhustrun försäkra sig
 om så att hon ett "bete" fick arbeta

Skriv endast på denna sida!

5961

ACC. N:R.

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med sin vär, eller sad hon nu hade
för händer. Sedan var det att laga
till mer aftonen vid fyratiden på efter
middagen och vid sextiden var det
åter till att syssla i lola görden,
mjölka korna och ge kreaturen kostt.
fodret. Så var det till att laga kostt-
vard och utföra en del sysslor inom
hus. Hon hade ju att sticka strumpor
laga kläder och mycket annat. Hon
lignais brukade hon själv bära in den
vid och det vatten som gick in. På
en del ställen kunde bondhustrun
dessetans för hjälpa till med en del

Skriv endast på denna sida!

5961

ACC. N:R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

Småland
 Kinnared
 Kderslöv
 1939

Alfhem Karlsson
 Järnväggsg. 21, Alingsås
 Johannes Petersson
 1892 i Kderslöv

arbete som owners vanligtvis fölla
 på mannens lott. Han kunde få
 hjälpa till att säga ned, skära hack
 eller till karna, förslo hem ned från
 skogen etc. På guld där det fanns
 piga besvärades givetvis harnadern
 en del av oöverskänkta arbeten.

När det gällde guldens värde
 fick givetvis kvinnan hjälpa till.
 Således brukade det vara hennes ägg
 gift att vid sådden dra den så kallade
 "fjörkröken". Denna bestod av en hacka
 eller dylikt redskap fäst på ett långt
 skaft. Mannen gick före på åkarna och

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5961

Landskap: Småland
 Härad: Rindö
 Socken: Föderstäv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Järnvägsgr. 21, Alvesta
 Berättat av: Jakobina Petersson
 Född år: 1842 i Föderstäv

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Sådde och tag ett lagom brett stråk
 framför sig så fort han gick. Det var
 sedan kvinnans sygift att med fjän-
 je kraken göra en rita i åkern i
 ytterkanten av det besödda stråket.
 Detta för att mannen lättare skulle
 se vad gräsen mellan den besödda
 och obesödda delen av åkern gick
 fram. Vid sådden fick han vidare
 utföra en gärning, som på bygden
 mål kallades för att "stinka stenar".
 Detta arbete bestod däri att han
 med en haka oaskrapade jorden
 från stenarna på den besödda åkern.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 5961

Landskap: Småland
 Härad: Kinnevald
 Socken: Kederlös
 Uppteckningsår: 1939
 Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Adress: Järnvägg. 21, Olund
 Berättat av: Johannes Pettersson
 Född år: 1892 i Kederlös

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

senafter han med en koast sopade den
 så att de blevo väl rena och så att
 inga korn förfaras utan kommo i jord
 så att de fick gro och växa. Detta
 arbete kunde stundom utföras av två
 kvinnor ex. husmoder och pigan. Den
 ena skötte då harken och den andra
 koasten. På ställen där kornet sakna-
 des kunde kvinnorna även utföra
 grävning som annars tillkom männen.
 På lundö fanns det färliga tynningskor
 som spälde skatte sina bryn. Kunde man
 sina kor, pläjde beröade sådde och
 skördade o. s. v.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 5961

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gammal man 95-årig f. d. torparen Magnus Johansson i Klarsyd, Bederslöv, berättade för upptecknaren att han kastat på sin tid fick kära i jorden om vännerna och hästarna. Detta tillgick så att han och torpets enda ka vara försörjande plagen eller ödrast medan kastarna gick efter och skötte de samma.

Förare hade kännan att se sig med potatisätningen, var bekyddad m. m. Och när sedan släkten kom så fick han vara med och sköta

Skriv endast på denna sida!

12

ACC. N:R 5961

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsst. 2! Alvesta
 Socken: Föderstöv Berättat av: Vilhelm Karlsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Föderstöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

råpsan samt hjälps till att böjga
 kåst. För det mesta var det också
 han som om morgnarna drev de
 gördens kor till sammans betet, liksom
 det var det för det mesta han som
 hämtade hem dem på kvällen.

När potatisen blivit lagom stora
 fick han dessa och kokta i dem, li-
 ksom i satfrakterna. Om våren
 brukade han även bryta björkris
 medan sauen var i skola av barken
 och göra så många vispor som det
 gick åt på görderna för året. På våren
 brukade han också bleka vä-

Skriv endast på denna sida!

13

ACC. N:R. **5961**

Landskap: Småland Upptecknat av: Petkelin Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnväggsg. 8/ Alabo
 Socken: Pederslöv Berättat av: Johns Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sen, kan vänt på vintern.

Under skadetiden, den s. k. "skjuern" hade han mycket att göra. Innan man började att mja såden med lie i bygden skars all såden med skära. Detta arbete föll för det mesta på kvinnans lott. Vanligtvis brukade detta ske genom byte så att byns kvinnor samledes på en görd tillika och skarvade gemensamt skörden på denna och tog så en annan görd nästa dag. När såden var torr fick kvinnorna sedan hjälpa till med att skärva den. När

Skriv endast på denna sida!

14

ACC. N:R. **5961**

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Alfhem Karlsson*
Härad: *Tingsåld* Adress: *Förboväg 2/ Årstad*
Socken: *Federslöv* Berättat av: *Johanna Petersson*
Uppteckningsår: *1937* Född år: *1872 Federslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man sedan började att mija säden med
lix så var det en man som skötte
denne medan kvinnorna fingo ta
ga upp "säden och binda den i kör-
vor. Åsen nu fick hon vatarligtvis
hjälpa till att bärga in säden i ladon.

På hästen hade han en hel del att
göra med bärplökning och tillvara.
Togandst och en del frakt. Vanligt-
vis brukade han torka rått så myg-
kast äpplen och pöran, som sedan an-
vändes till soppa under den komman-
de vintern. På hästsidan fick han
också "bästa" rubäs, som sedan bryg-

Skriv endast på denna sida!

15
ACC. N:R. 5961

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Pelleus Karlsson

Härad:

Björnåld

Adress:

Järnåsgg 2, Olavsta

Socken:

Keddeslöv

Berättat av:

Johanna Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1892 i Kederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

des juldricke ut. På hösten fick han hjälpa till med potatisplankning och upptagandet av gårdens selskärter. På hösten fick han vidare riva potatis och bereda stärkelse/potatismjöl. Han fick planka en del morse, som sedan användes vid gallskärning och kommande vinster. Han fick röska linnet och hjälpa till med att repa och rita det o. s. v.

B. Justrais var mannen och kvinnan delat en del av ovannämnde gårdens och hushållens arbete. Husbunden kunde ju i vissa fall hjälpa till med

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

5961

16

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Hilhelm Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Järnvägs 21, Alastu

Socken:

Skederslöv

Berättat av:

Johannes Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1892 i Skederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skapens skötsel m. m. Men det fanns
som nämnts gilda där det arbete kall
kom på kvinnans lott. Kvinnan kun
de dessutom i vissa fall utföra
mannsarbete. En gammal kvinna i Skederslöv fru Maria Dahl från Billbofte
berättar här om i sin ungdom kö
de timmer med häst och släde till
biskoparna från Skederslöv. Kvinnan
kunde även stå på lagen och hjälpa
till att slagkräcka och när man
sedan köjade med prästkräcken
så det alltid kom som skulle ma
ta verket. På gilda där det fanns

Skriv endast på denna sida!

17

ACC. N.R. 5961

Landskap: Småland Upptecknat av: Nilsen Karlsson
 Härad: Kivusåld Adress: Jönvägg 21, Alanta
 Socken: Kderslöv Berättat av: Johanna Jussan
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1842 i Kderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

higa var det givetvis hon som fick utföra det tyngsta arbetet. Torpar- och målbrukarhustrur fingo arbeta mycket hårt. Tillvis fingo de sköta hela jordbruket på egen hand i all synnerhet som man men läg borta på järnvägsbyggen o.d. C. Alla de redskap kunnarna hante-
 ret kan nämnas: skären, tjuga, käl-
 sset, häbajan, karkon, säfven, sär-
 kriben, lävskären/kunnan brukade
 på somrarna skära lön som körades
 och tackades för förens vinterbekov.
 Inomhus fick man ju bezagna alla de
 redskap som bara nödvändiga för

Skriv endast på denna sida!

18

ACC. N:R. **5961**

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköping, St. Olavs
 Socken: Kideslöv Berättat av: Johann Petersson
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1842 i Kideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

linsts beredning, såsom repen, päcklen
 och skäpstaten och skäpsträsk, spinn-
 rocken, korveln, nystrunden, bommar-
 na, varporna, vävstolen m. m. För
 allas hantverk fick han använda sig
 kardarna, spinnsrocken m. m. Tidare
 hade han helt naturligt en del and-
 ra redskap att använda in omkas
 vid maskinerna och hemmet, skäpstat.
 I vissa fall kunde det ju som van-
 derligt, kända att barnarna fingo
 använda yran, bräskeslogen, plögen
 och ådrat m. fl. redskap. Den småland-
 ska allmogebarnen utbräddade i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5961

Landskap: Småland

Härad: Tingsåld

Socken: Pederslöv

Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

17
Edmund Karlsson
Sörvägsg. 2, Alasta
Johanna Petersson
1872 i PederslövLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

visso fall så mycket att man o vill-
karligen måste falla i beundran in-
för hennes prestationer.

4. A.

Naturligtvis kunde det hända att
män och kvinnor samtidigt omväxlan-
de hade en del arbeten om hand.
Det kunde till exempel hända att
männen och kvinnorna vid vissa ti-
der skätk lada gödsarbetet gemen-
samt. I de flesta fall var det dock
kvinnorna som skätk det mesta kö-
vidlag.

B. Såsom framgår av ovanstående var

Skriv endast på denna sida!

5961

20

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Eldred Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Jönköping, L. Olavstr.

Socken: Pederslöv

Berättat av: Johannes Petersson

Uppteckningsår: 1939

Född år: 1842 Pederslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det vanligast att kvinnorna utförde nämnda arbeten.

C. En del skiftningar beträffande arbetsfördelningen kunde ju uppkomma genom mannens bortsvara, hans död eller dgl. Sålunda kunde arbetsfördelningen bli olika efter gårdens storlek och bergenhut. Man kan säga att på en liten gård, där hantverksfolk saknades, fick kvinnan utföra en hel del arbete som annars föll på mannens lott.

5 A.

Kvinnans insats i när artytt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5961

21

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Piklum Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Jernvägsg. 2/1 Mörsta*
 Socken: *Kdeslöv* Berättat av: *Johanna Petersson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1841* i *Kdeslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

assende gällde inte bara viss ers-
 tid eller period av hennes liv. Det
 gällde i stället så länge hon orko-
 de ut ifrån bonden till dess att
 åldern bröt ned henne, så att hon in-
 te orkade mera. Av vad som ovan
 nämnts borde framgå att det följde stö-
 re arbetsuppgifter på kvinnan när man-
 nen saknades eller var borta på on-
 nat arbete från hemmet.

B. Perioden 1850-1900 seses kö-
 ovan.

C. Man kan säga att seden är gam-
 mal och att den inte tillkommit

Skriv endast på denna sida!

29

ACC. N.R. 5961

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Viktor Karlsson*
 Härad: *Tinnarsåld* Adress: *Tinnarsåld, Ålsta*
 Socken: *Skedeslöv* Berättat av: *Johanna Petersson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1842 Skedeslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

genom någon viss person.
 I. Man kan tryggt säga att kvinnors-
 betet hade samma omfattning före 1850
 som sedan. Efter 1900-talets ingång
 har det dock varit lättare i vissa so-
 cieteter, så att kvinnans arbete nu
 mera inte varit så stort som för. Men
 ännu har den småländska allmogekvin-
 nan ganska stora arbetsuppgifter att
 fullgöra.

G. A.

Meddelare: *Johanna Petersson, Skedeslöv*
 Upptecknare: *Viktor Karlsson, Ålsta*